

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิต ของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน

Factors Related to Resilience among Primiparous Adolescent with Unplanned Pregnancy

นันทน์ภัต สุปล*¹ ปิริยา ศุภศรี² สุพิศ ศิริอรุณรัตน์²

Nannapat Supol*¹ Piriya Suppasri² Supit Siriarunrat²

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา, นครนายก, ประเทศไทย 26120

¹Faculty of Nursing , St Theresa International College ,Nakhonnayok , Thailand 26120

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย 20131

²Faculty of Nursing , Burapha University ,Chon Buri, Thailand 20131

บทคัดย่อ

วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นในชีวิตสูงเพื่อก้าวข้ามความยากลำบากในชีวิตขณะตั้งครรภ์ การวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นในชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์โดยไม่วางแผน อายุน้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ที่มารับบริการที่แผนกฝากครรภ์ในโรงพยาบาลนครนายก จำนวน 84 ราย ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความรู้สึกต่อตนเอง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นและแบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต โดยมีความเชื่อมั่นแอลฟาครอนบาคเท่ากับ .74, .89, .86 และ .98 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนมีความยืดหยุ่นในชีวิตอยู่ในระดับสูง ($M = 103.07$, $SD = 31.18$) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ($r = .346$, $p < .01$) การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ($r = .415$, $p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคม ($r = .293$, $p < .01$)

ผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะว่า การส่งเสริมความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนจำเป็นต้องสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าในตนเอง เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง ร่วมกับการให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม

คำสำคัญ : วัยรุ่น, ตั้งครรภ์โดยไม่วางแผน, ความยืดหยุ่นในชีวิต, ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง, การรับรู้สมรรถนะแห่งตน, การสนับสนุนทางสังคม

Corresponding author : *Email supiriya@buu.ac.th

This study was supported by grant for Graduate students, Burapha University

วันที่รับ (received) 12 ส.ค. 2566 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 14 ก.ย. 2566 วันที่ตอบรับ (accepted) 24 ต.ค. 2566

Abstract

Primiparous adolescent with unplanned pregnancy must have high resilience to overcome the adversities in pregnancy. This descriptive research aimed to examine the resilience and the factors related to resilience among unplanned primiparous adolescent which included self-esteem, self-efficacy and social support. The sample consisted of 84 women with unplanned primiparous pregnant were under 20 years of age selected by random sampling and attending antenatal clinic at Nakhon Nayok hospital. Data were collected from January to March 2023 by using self report questionnaires which included the Demographic Information Questionnaire, Self-esteem Questionnaire, Perceived Self-efficacy Questionnaire, Social support Questionnaire and Resilience Questionnaire The Cronbach's alpha coefficients of the questionnaires were .74, .89, .86, .98 respectively. Data were analyzed by descriptive statistics and Spearman's rank coefficient.

The result revealed that resilience among unplanned primiparous pregnant adolescent was high ($M = 103.07$, $SD = 31.18$) and factors with a statistically significantly positive correlated with resilience were self-esteem ($r = 0.346$, $p < .01$); self-efficacy ($r = 0.415$, $p < .01$) and social support ($r = .293$, $p < .01$).

The finding suggested, to strengthen the resilience of unplanned primiparous pregnant adolescent, there is a need for raised awareness of self-esteem, enhancement of self-efficacy combined with family involvement.

Keywords : Adolescent, Unplanned Pregnancy, Resilience, Self Esteem, Self Efficacy , Socia Support

บทนำ

จากการสำรวจของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบอัตราการคลอดในหญิงวัยรุ่นอายุ 15-19 ปีต่อประชากรหญิง ช่วงอายุเดียวกัน 1,000 คน เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วง พ.ศ. 2543-2555 และอัตราการคลอดในหญิงวัยรุ่นอายุ 10-14 ปีต่อประชากรหญิงช่วงอายุเดียวกัน 1,000 คน ก็เพิ่มมากขึ้น เช่นกัน หลังจากนั้นในช่วงพ.ศ. 2556-2561 อัตราการคลอดใน หญิงวัยรุ่นทั้ง 2 กลุ่มอายุลดลงเรื่อย ๆ เท่ากับ 35.0 และ 1.2 ต่อประชากรหญิงช่วงอายุเดียวกัน 1,000 คน ใน พ.ศ. 2561¹ แม้ว่าสถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มลดลง แต่การตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นยังเป็นประเด็นปัญหาสาธารณสุขที่เกิดจากการไม่ได้ วางแผน อุบัติการณ์ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยไม่วางแผน ทั่วโลกจะแตกต่างกันตามการศึกษา ตั้งแต่ร้อยละ 33 ถึง ร้อยละ 82²

วัยรุ่นเป็นวัยที่ยังไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอในแง่ของ ความคิดและพฤติกรรมในการจัดการกับสถานการณ์ที่ยาก ลำบาก วัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนนำไปสู่ความทุกข์ทรมานใจ ความวิตกกังวล และซึมเศร้า ต้องเผชิญกับการถูกติตราของ สังคม แรงกดดันของครอบครัว และความไม่เท่าเทียมทางเพศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพด้านจิตอารมณ์ และสังคม จึงนับมาเป็น

วิกฤตช่วงหนึ่งของชีวิต ต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมายที่ทำลาย ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง^{3,21} การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มอุบัติ การณ์ของผลลัพธ์การตั้งครรภ์ที่ไม่ดี เช่น การเจ็บป่วยของทารก แรกเกิด คลอดก่อนกำหนด และคลอดทารกน้ำหนักน้อย⁴ สัมพันธภาพระหว่างมารดาวัยรุ่นกับทารกไม่ราบรื่นเนื่องจาก การไม่มีวุฒิภาวะ มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกทำร้ายหรือทอดทิ้ง ไม่ได้เรียนหนังสือและมีแนวโน้มที่จะปัญหาทางพฤติกรรม ตามมา⁵ ผลกระทบด้านสัมพันธภาพกับคู่รัก การตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นมักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งที่สัมพันธภาพของคู่รัก ที่แท้จริงยังไม่ได้เริ่ม จึงไม่มีความสัมพันธ์แบบผูกมัด และ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย ในครอบครัว จนทำให้เกิดความเครียด และนำไปสู่ปัญหาการ ทะเลาะเบาะแว้ง และการหย่าร้าง ทำให้ต้องเลี้ยงดูบุตรตาม ลำพัง รวมทั้งเมื่อวัยรุ่นเกิดการตั้งครรภ์ทำให้ต้องตัดสินใจละทิ้ง เป้าหมายในการศึกษา จึงมักไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน การกลับไปเรียนอาจเป็นไปได้ยาก และหญิงตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ สัมผัสใจออกจากโรงเรียนเนื่องจากตราบาปที่ติดมากับการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น ส่งผลเสียต่อโอกาสในการศึกษาต่อและความมั่นคง ทางด้านการเงิน การได้งานทำในอนาคต ด้วยโอกาสทางสังคม และเศรษฐกิจตามมา จึงไม่มีความมั่นคงในชีวิตทั้งด้าน

การทำงาน ที่อยู่อาศัย และการเงิน ทารกที่คลอดจากการดาวน์รู้น ก็ไม่สามารถหนีออกจากวงจรความยากจนได้⁶

จะเห็นได้ว่าหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่วางแผนส่วนใหญ่จะมีข้อจำกัด และอุปสรรคในการดำเนินชีวิต จากความไม่พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตอารมณ์ สังคมและ เศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นในชีวิตสูง เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตในเชิงลบ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่นในชีวิต ได้อธิบายว่า บุคคลสามารถ ยืนหยัดหรือเอาชนะสถานการณ์ที่ยากลำบากในชีวิตไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถฟื้นตัวและผ่านอุปสรรคไปได้อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีปัจจัยปกป้อง 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความเข้มแข็งภายในของบุคคล (I am) ทักษะในการจัดการ ปัญหาและสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (I can) และแรงสนับสนุน ภายนอก (I have)⁷ สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดสรร ปัจจัยปกป้องที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน คือ ความรู้สึกมีคุณค่าใน ตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคม

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกที่บุคคล รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีค่า ผู้ที่มีความรู้สึกว่าคุณค่าสูงจะมี ทศคติที่ดีต่อตนเอง ในทางกลับกัน ผู้ที่มีความรู้สึกว่าคุณค่าต่ำหรือมีมุมมองต่อตัวเองในแง่ลบ จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าต่ำหรือมีมุมมองต่อตัวเองในแง่ลบ จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่าต่ำ ไม่มีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาหรือความท้าทายใน ชีวิตได้ ดังการศึกษา พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความ สัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตเชิงบวก⁸ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก เมื่อบุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ความเชื่อมั่น ในตนเองก็เพิ่มขึ้น ความพยายามในการฝ่าฟันอุปสรรคและ ความไม่ย่อท้อก็เพิ่มขึ้น ความสามารถในการยืนหยัดเผชิญวิกฤต ก็เพิ่มขึ้นด้วย

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนนั้นเป็นกระบวนการทาง ความคิดของบุคคลเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพของตนเอง ในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ตึงเครียด ผ่านกระบวนการจัดการ ตนเอง และความต้องการไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ดังการศึกษา พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความยืดหยุ่นในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{9,10} ทั้งนี้อาจ เนื่องจากการรับรู้สมรรถนะแห่งตนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วย กำหนดพฤติกรรมเชิงบวก เพิ่มแรงจูงใจ ความพยายาม และความอดทนต่อสถานการณ์รอบ ๆ ตัว

การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยทางจิตสังคมที่มี ผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ต้องการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกต่อกัน ดังการศึกษา พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับความแข็งแกร่งในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹¹ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก บุคคลที่มีแรงสนับสนุนทางสังคมสูง จะรับรู้ ว่าตนเองนั้นเป็นที่รักและต้องการของบุคคลอื่น มีผู้พร้อม ช่วยเหลือสนับสนุนคอยให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งจะช่วย ส่งเสริมให้มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น มีความสามารถ ในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ เผชิญกับความเครียดและ ปรับตัวได้ดีมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่น ในชีวิตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นทั่วไป กลุ่มวัยรุ่น ที่ใช้ยาเสพติด มีภาวะซึมเศร้า การกระทำทารุณกรรมในคู่สมรส แต่ยังไม่พบในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ในบริบทของสังคมไทย ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่น ที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตนและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็น ปัจจัยปกป้องที่ช่วยให้หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นครรภ์แรกโดยไม่ วางแผน รับมือกับผลกระทบทางลบจากสถานการณ์ที่ยาก ลำบากในชีวิต แล้วสามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพยาบาลหน่วยฝากครรภ์และ ห้องคลอด ในการนำปัจจัยปกป้องเหล่านี้ไปพัฒนาโปรแกรม หรือกิจกรรมส่งเสริมความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ แรกโดยไม่วางแผนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่น ที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่น ในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน

สมมติฐานการวิจัย

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะ แห่งตน และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความ ยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่น

ในชีวิต ที่กล่าวว่าความยืดหยุ่นในชีวิต คือ ผลของปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งทางใจ 3 แหล่ง คือ (1) ฉันเป็นคนที่... (I am) เป็นความเข้มแข็งภายในของบุคคลที่เกี่ยวกับจิตใจและจิตวิญญาณ ความคิด ทศนคติ ความเชื่อ ศรัทธา ค่านิยม และการให้คุณค่าต่อตนเองในทางบวก (2) ฉันสามารถ ที่จะ... (I can) เป็นความสามารถภายในของบุคคลในการจัดการปัญหา เผชิญวิกฤต หรือทักษะใน การแก้ปัญหา และการเผชิญกับความเครียด (3) ฉันมี... (I have) เป็นปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่บุคคล รับรู้ถึงประโยชน์ แหล่งสนับสนุนจากภายนอกเพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่น⁷ ดังนั้น วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนมักจะเจอสถานะที่ยากลำบากในชีวิต การฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจกลับคืนสู่ สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว หรือสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ขึ้นอยู่กับ 3 ปัจจัย ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่คัดสรรและเกี่ยวข้องกับ ความยืดหยุ่นในชีวิต ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การเห็นคุณค่าในตนเองและการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยปกป้องที่ช่วยให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนรับมือกับผลกระทบทางลบ จากสถานการณ์ที่ยากลำบากในชีวิต แล้วสามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างรวดเร็ว

วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Correlation research)

ประชากร คือ หญิงตั้งครรภ์แรกที่มาใช้บริการที่แผนกฝากครรภ์ในโรงพยาบาลนครนายก

กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาใช้บริการที่แผนกฝากครรภ์ในโรงพยาบาลนครนายก ช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2566 โดยกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. อายุ น้อยกว่า 20 ปี บริบูรณ์
2. อายุครรภ์ 28-42 สัปดาห์ และตั้งครรภ์โดยไม่วางแผน
3. สามารถสื่อสาร พูด ฟัง อ่านและเขียนด้วยภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมวิจัย

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้จากวิธีการวิเคราะห์อำนาจในการทดสอบ (Power analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G*Power 3.1.9.7 ใช้สถิติ Correlation bivariate normal model ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบสองทาง (Two-tail) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับ .05 อำนาจการทดสอบในการ

วิเคราะห์ (Power of test .80) และกำหนดค่าอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ .30 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 84 ราย

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงโดยการพิจารณาเลือกตามเกณฑ์การกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามความรู้สึกต่อตนเอง¹² เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง มีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 5 ข้อ เชิงลบ 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้เท่ากับ 10-40 คะแนน การแปลผล แบ่งคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน ≤ 25 หมายถึง อยู่ในระดับต่ำ คะแนน 26-29 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนน ≥ 30 หมายถึง อยู่ในระดับสูง
3. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง¹³ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการประเมินการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างมีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด ลักษณะคำตอบเป็นมาตรประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เป็นความจริง จนถึง จริงมากที่สุด ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้เท่ากับ 10-40 คะแนน การแปลผล คะแนนสูง หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูง คะแนนต่ำ หมายถึง มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่ำ
4. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น¹⁴ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการประเมินการรับรู้การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง มีข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 15 ข้อ เชิงลบ 1 ข้อ แบ่งเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ 5 ข้อ ด้านบริการและวัตถุ 6 ข้อ และด้านข้อมูล ข่าวสาร 5 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เป็นจริงเลย จนถึง เป็นจริงมากที่สุด คะแนนที่เป็นไปได้เท่ากับ 16-80 คะแนน การแปลผล คะแนนสูง หมายถึง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง คะแนนต่ำ หมายถึง ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ
5. แบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต¹⁵ เป็น

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการประเมินความยืดหยุ่นในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง มีข้อคำถามทั้งหมด 28 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ฉันมี... จำนวน 9 ข้อ ฉันเป็น... จำนวน 10 ข้อ และ ฉันสามารถ.... จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึง เห็นด้วยมากที่สุด ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ เท่ากับ 28-140 คะแนน การแปลผล คะแนนสูง หมายถึง มีความยืดหยุ่นในชีวิตในสูง คะแนนต่ำ หมายถึง มีความยืดหยุ่นในชีวิตต่ำ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา รหัส G – HSO55/2564(C1) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลนครนายก รหัส REC No 16/ 2565 (29/12/2565) ผู้วิจัยตระหนักถึงการเคารพในสิทธิของผู้ร่วมวิจัย โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมด้วยตัวเอง เมื่อผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้แล้ว จะแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ รวมทั้งสิทธิในการปฏิเสธ ไม่เข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัยได้โดยไม่มีผลกระทบต่อการรักษาพยาบาล ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลทั้งหมดภายหลังเสร็จสิ้นสุดท้ายการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยประเมินคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามความรู้สึกต่อตนเอง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม และแบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต เป็นแบบประเมินที่มีผู้นำไปใช้ในงานวิจัย และมีค่าความเชื่อมั่นสูง และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่มีการปรับข้อคำถามแต่อย่างใด จึงไม่ได้หาค่าความตรงตามเนื้อหา

ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความรู้สึกต่อตนเอง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม และประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต ไปทดลองใช้กับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

แบบสอบถามความรู้สึกต่อตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น = .74

แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น = .89

แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น มีค่าความเชื่อมั่น = .86

แบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น = .98

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นำหนังสือขออนุญาตดำเนินงานวิจัยจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาไปยังโรงพยาบาลนครนายก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการวิจัย
3. นำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัยต่อคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลนครนายก
4. เข้าพบหัวหน้าแผนกฝากครรภ์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เก็บรวบรวมข้อมูลหลังกลุ่มตัวอย่างพบแพทย์เพื่อรักษาเรียบร้อยแล้ว
6. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และความยืดหยุ่นในชีวิตโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ พิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม กับความยืดหยุ่นในชีวิตด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) หากไม่ผ่าน

ข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน จะวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman's rank coefficient) แทน

ผลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 13-19 ปี เฉลี่ย 16.9 ปี (SD = 1.57) อยู่ในช่วง 17-19 ปี มากที่สุด ร้อยละ 61.9 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 14-16 ปี ร้อยละ 36.9 การศึกษา พบว่า กำลังศึกษาอยู่/พักการศึกษากับไม่ศึกษาแล้วสัดส่วนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 47.6 และ ร้อยละ 52.4 ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 45.2 รองลงมาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 34.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 92.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 91.7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 75.0 สัมพันธภาพบิดากับมารดา พบว่าบิดามารดาอยู่ด้วยกัน หย่าร้าง/แยกกันอยู่ในสัดส่วนเท่ากัน ร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง/สามี

ร้อยละ 71.4 ส่วนสามของกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 15 – 34 ปี เฉลี่ย 20.8 ปี ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น อายุ < 20 ปี ร้อยละ 58.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.0 ส่วนรายได้ของครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 62 มีความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 83.3 สัมพันธภาพกับสามีส่วนใหญ่ราบรื่น ร้อยละ 90.5 สามียอมรับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 98.8 และครอบครัวยอมรับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 98.8 และกลุ่มตัวอย่างมีอายุครรภ์ 33-36 สัปดาห์มากที่สุด ร้อยละ 39.3 รองลงมาอายุครรภ์ 28-32 สัปดาห์ ร้อยละ 36.9 และ อายุครรภ์เฉลี่ย 33.7 (SD = 3.57) ส่วนใหญ่มาฝากครรภ์อยู่ระหว่าง 3-6 ครั้ง ร้อยละ 41.7

2. ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม และความยืดหยุ่นในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน (n = 84)

ตัวแปร	ช่วงคะแนน		Mean	SD
	ค่าที่เป็นไปได้	ค่าที่ได้จริง		
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	0-30	13-30	20.73	3.86
การรับรู้สมรรถนะแห่งตน	10-40	23-40	30.77	5.09
การสนับสนุนทางสังคม	16-80	47-79	66.07	8.78
ความยืดหยุ่นในชีวิต	28-140	31-136	103.07	31.18

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ($\bar{X} = 30.77$, SD = 5.09) การสนับสนุนทางสังคม ($\bar{X} = 66.07$, SD = 8.78) และความยืดหยุ่นในชีวิต ($\bar{X} = 103.07$, SD = 31.18) ส่วนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 20.73$, SD = 3.86)

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น มีดังนี้

1. ตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีการวัดที่ระดับ Interval หรือ Ratio ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นมาตราอันตรภาคชั้นและมาตรวัดอัตราส่วน ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน

2. กลุ่มตัวอย่างมีการสุ่มมาจากประชากร

3. ข้อมูลของตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวมีการกระจายแบบปกติ

3.1 ทดสอบโดยใช้สถิติ Fisher skewness coefficient and fisher kurtosis coefficient โดยค่าที่ได้ อยู่ช่วง +1.96 พบว่าการสนับสนุนทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน มีการกระจายตัวแบบไม่ปกติ

3.2 ทดสอบความแปรปรวนของความคลานเคลื่อนคงที่ (Homoscedasticity) ทดสอบโดย Scatter plot พบว่า การสนับสนุนทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการรับรู้สมรรถนะแห่งตน มีความแปรปรวนของความคลานเคลื่อนไม่คงที่

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear relationship) ทดสอบโดยการทดสอบ F-test พบว่า การสนับสนุนทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ดังนั้น จึงวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การสนับสนุนทางสังคม กับความยืดหยุ่นในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน (n = 84)

ตัวแปร	ความยืดหยุ่นในชีวิต r	p-value
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	.346	< .01
การรับรู้สมรรถนะแห่งตน	.415	< .01
การสนับสนุนทางสังคม	.293	< .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นครรภ์แรกที่ตั้งครรภ์โดยไม่วางแผนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ($r = .346$, $p < .01$) การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ($r = .415$, $p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคม ($r = .293$, $p < .01$)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน มีคะแนนเฉลี่ยความยืดหยุ่นในชีวิตอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 103.07$, $SD = 31.18$) แสดงว่า แม้กลุ่มตัวอย่างจะเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความยากลำบากในชีวิตจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและไม่ได้วางแผน แต่สามารถเอาชนะความยุ่งยากและกลับสู่ภาวะปกติได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งสามารถอธิบายตามแนวคิดเกี่ยวกับความยืดหยุ่นในชีวิต กล่าวว่าการยืดหยุ่นในชีวิต คือ ผลของปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งทางใจ 3 แหล่ง คือ 1) ฉันมี...เป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นในชีวิต ก่อนที่จะตระหนักว่าฉันเป็นคนที่มี...และฉันสามารถที่จะ...บุคคลจะมีความต้องการการสนับสนุนและทรัพยากรจากภายนอกเพื่อพัฒนาความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคง ซึ่งเป็นแกนสำคัญของการพัฒนาความยืดหยุ่นในชีวิต ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการสนับสนุนทางสังคมในระดับสูง ($\bar{X} = 66.07$,

$SD = 8.78$) รวมทั้งส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง/สามี ร้อยละ 71.4 สัมพันธ์ภาพกับสามีส่วนใหญ่ราบรื่น ร้อยละ 90.5 มีความเพียงพอของรายได้ ร้อยละ 83.3 สามียอมรับการตั้งครรภ์ และครอบครัวยอมรับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 98.8 แหล่งสนับสนุนทางสังคมเหล่านี้จะคอยช่วยเหลือประคับประคอง และทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย อบอุ่นใจ การสนับสนุนทางสังคมทำหน้าที่เป็นกันชน ลดผลกระทบทางลบของความยืดหยุ่นในชีวิตต่อสุขภาพจิต 2) ฉันสามารถที่จะ... เป็นความสามารถภายในของบุคคลในการจัดการปัญหา เผชิญวิกฤต หรือทักษะในการแก้ปัญหา และการเผชิญกับความเครียด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในระดับสูง ($\bar{X} = 30.77$, $SD = 5.09$) การรับรู้สมรรถนะแห่งตนเป็นปัจจัยปกป้องที่ช่วยส่งเสริมความยืดหยุ่นในชีวิต และช่วยลดความเครียดทางด้านจิตใจที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านในชีวิต และ 3) ฉันเป็นคนที่มี...เป็นความเข้มแข็งภายในของบุคคลที่เกี่ยวกับจิตใจและจิตวิญญาณ ความคิด ทศนคติ ความเชื่อ ศรัทธา ค่านิยม และการให้คุณค่าต่อตนเองในทางบวก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ ($\bar{X} = 20.73$, $SD = 3.8$) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นวัยรุ่นซึ่งมีวุฒิภาวะยังไม่สมบูรณ์ทั้งทางด้านจิตอารมณ์ สังคมและเศรษฐกิจ จึงประเมินคุณค่าของตนเองและความสามารถในการเผชิญกับปัญหาท้าทาย

ในระดับที่ต่ำกว่าวัยผู้ใหญ่ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ แต่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม และมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในระดับสูงกว่า จึงส่งผลให้มีความยืดหยุ่นในชีวิตอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษา¹⁶ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้มแข็งทางใจของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์แรกและตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .47$) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษา¹⁷ พบว่า ความยืดหยุ่นในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นอยู่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 77.2 ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนทางสังคม ที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า นั่นคือ มีสามีและครอบครัวที่ยอมรับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 98.8 มีสัมพันธ์ภาพกับสามีที่ราบรื่น ร้อยละ 90.5 อาศัยอยู่กับสามี/ครอบครัวของตนเอง/ครอบครัวของสามี ร้อยละ 100 ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา¹⁷ มีสามีที่ยอมรับการตั้งครรภ์ ร้อยละ 67.6 อาศัยอยู่กับสามี ครอบครัวของตนเอง/ครอบครัวของสามี ร้อยละ 93.4 อาศัยตามลำพัง/อยู่กับเพื่อน ร้อยละ 6.6 การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยรับมือกับการเผชิญกับความยากลำบากในชีวิต และการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยส่งผ่าน เชิงบวกต่อระดับความเครียดของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีการสนับสนุนทางสังคมระดับสูงจะมีความเครียดน้อยกว่า รวมถึงมีแนวโน้มที่จะมีความยืดหยุ่นในชีวิตมากกว่าด้วย

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน

2.1 ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ($r = .346$, $p < .01$) นั่นคือ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงมีแนวโน้มที่จะมีความยืดหยุ่นในชีวิตสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษา¹¹ พบว่า ความมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้มแข็งในชีวิตของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .386$, $p < .001$) การศึกษา¹⁸ พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .34$, $p < .01$) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีการประเมินตนเองในทางบวก มีความรู้สึกกว่าตนเองมีคุณค่าทัดเทียมกับคนอื่น ๆ มีความรู้สึกด้านดีต่อตนเอง พึงพอใจในตนเอง รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้รับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีความสามารถ

ในการทำสิ่งต่าง ๆ และจัดการความเครียดได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถตั้งทรัพยากรที่มีอยู่ภายในตน มาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยุ่งยากในชีวิตได้ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยปกป้องของความยืดหยุ่นในชีวิต ในขณะที่เดียวกันความยืดหยุ่นในชีวิตก็เป็นปัจจัยสนับสนุนของความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง นั่นคือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับความยืดหยุ่นในชีวิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นตัวบ่งชี้ความผาสุกทางจิตใจและความพึงพอใจส่วนบุคคล และนำไปสู่ความสมดุลทางจิตใจและสุขภาพโดยทั่วไป รวมทั้งความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สามารถกำหนดรูปแบบ ของความยืดหยุ่นในชีวิตและยังทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ของความยืดหยุ่นในชีวิตด้วย

2.2 การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ($r = .415$, $p < .01$) นั่นคือ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงมีแนวโน้มที่จะมีความยืดหยุ่นในชีวิตสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษา¹⁰ พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .59$, $p < .001$) และการศึกษา⁹ พบว่า ความยืดหยุ่นในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนของหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.612$, $p < 0.01$) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงอาจมีการเตรียมตัวเพื่อการคลอดดีกว่า ค้นหาความน่าสนใจใหม่ ๆ ลงทุนเพื่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ปรับตัวให้เข้ากับความรู้สึกไม่สุขสบายทางกายและจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นในชีวิต รวมทั้งหญิงตั้งครรภ์ที่มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงจะมีกลไกในการเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากกว่ามีความสามารถในการเอาชนะความเครียดในระหว่างตั้งครรภ์ได้ดีกว่า และมีความยืดหยุ่นในชีวิตมากขึ้น เนื่องจากการรับรู้สมรรถนะแห่งตนยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางของความยืดหยุ่นในชีวิต

2.3 การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยืดหยุ่นในชีวิตของหญิงตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน ($r = .293$, $p < .01$) นั่นคือ วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะมีความยืดหยุ่นในชีวิตสูงด้วย สอดคล้องกับการศึกษา¹¹ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้มแข็งในชีวิตของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .523$,

$p < .001$) ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการรับรู้เกี่ยวกับความคิดของบุคคลต่อการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตามแนวคิด⁷ ที่ว่า การส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการยับยั้งเผชิญวิกฤตที่ดีขึ้น เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ การให้การดูแลและการให้ความเชื่อถือว่าไว้วางใจ การสนับสนุนความคิด การตัดสินใจ ซึ่งเกิดจากการยอมรับนับถือและเห็นถึงคุณค่าและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คำแนะนำ ข้อมูลวัตถุสิ่งของหรือบริการต่าง ๆ ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับ และข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษา¹⁹ พบว่าหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ไม่ได้แต่งงานและมารดาวัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยวได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ไม่ดีทั้งในด้านความพร้อมและความพอเพียง ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนี้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยทั้งด้านร่างกาย จิตอารมณ์ สังคม เช่น มีสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับสามี มีประสบการณ์ถูกปฏิเสธและกดขี่จากบุคคลสำคัญในครอบครัวที่มีต่อการตั้งครรภ์ และยังถูกจำกัดการติดต่อกับครอบครัวจากบ้านพักพิง การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยืดหยุ่นในชีวิต และเป็นปัจจัยปกป้องความเครียดและความยากลำบากในชีวิต²⁰ การสนับสนุนทางสังคมทางบวกเป็นกลไกทางระบบประสาท (Neurobiological mechanisms) ด้วยการเป็นกันชนหรือลดแรงกระแทก (Buffering effect) จากความเครียดทำให้ความยืดหยุ่นในชีวิตดีขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนมีความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ยากลำบากในชีวิต โดย 1) ส่งเสริมความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเอง ด้วยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรู้สึกต่อตนเองในเชิงบวก มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในคุณธรรม ความดี 2) ส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทักษะทางสังคมเพื่อการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 3) ส่งเสริมให้ครอบครัวซึ่งเป็นทรัพยากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม ด้วยกิจกรรมการสร้างสัมพันธภาพความไว้วางใจ บทบาทครอบครัวในการดูแลหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยเฉพาะมิติด้านจิตอารมณ์และสังคม เพื่อช่วยให้หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นมีความเข้มแข็งทางใจ รู้สึกปลอดภัย ไว้วางใจ สามารถต่อสู้กับปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สามารถพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความยืดหยุ่นในชีวิตแก่รุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผน โดยส่งเสริมความรู้สึกรู้สึกต่อตนเองในเชิงบวกหรือภาคภูมิใจในตนเอง ส่งเสริมทักษะในการเผชิญปัญหาและการปรับตัว รวมทั้งสนับสนุนให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม
2. ศึกษาความยืดหยุ่นในชีวิตของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แรกโดยไม่วางแผนที่มีความยากลำบากในชีวิตอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาเป็นมารดาเลี้ยงเดี่ยว ไม่ได้รับการยอมรับจากสามี/ครอบครัว เป็นต้น

References

1. Ministry of public health, Department of health. Statistics on adolescent births in Thailand in 2018. Bangkok : Bureau of Reproductive Health, Ministry of public health;2018. (in Thai)
2. Vázquez F, Vázquez CF, Saldivar AH, Vázquez EM, Córdova JA, Felizardo J, et al. Unplanned pregnancy in adolescents :association with family structure, employed mother, and female friends with health-risk habits and behaviors. Journal of Urban Health 2014; 91(1):176-85.
3. Goossens G, Kadji C, & Delvenne V. Teenage pregnancy: a psychological risk for mothers and babies. Psychiatria Danubina. 2015;27(1): 499-503.
4. Tyrberg RB, Blomberg M, & Kjølhed P. Deliveries among teenage women - with emphasis on incidence and mode of delivery : a Swedish national survey from 1973 to 2010. Biomedcentral Pregnancy Childbirth 2013; 13: 1-10.
5. Rimárová K, Dorko E, Urdzík P, Houžvicková A, & Argalášová L. Adolescent pregnancy outcomes and risk factors. International Journal of Environmental Research Public Health, 2023; 20(5): 13-41.

6. Gselamu L, Dagne Y, Gebreyohannes M, & Kelebe A. Psychosocial effects of teenage pregnancy: systematic analysis. *Psychology and Behavioral Sciences*, 2019;8(5): 18 -115.
7. Grotberg E. A guide to promoting resilience in children: strengthening the human spirit. Netherland: Bernard van Leer Foundation; 1995.
8. Karatas Z, & Cakar FS. Self-Esteem and hopelessness, and resiliency: an exploratory study of adolescents in Turkey. *Internation Education Studies*. 2011;4(4): 84-91.
9. Ma R, Yang F, Zhang L, Sznajder K, Zou C, Jia Y, et al. Resilience mediates the effect of self-efficacy on symptoms of prenatal anxiety among pregnant women: A nationwide smartphone cross-sectional study in China. *Biomedcentral Pregnancy Childbirth* 2021; 21: 1-9.
10. Sagone E, & Caroli ME. Relationships between resilience, self-efficacy, and thinking styles in Italian middle adolescents. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2013; 92:45-38.
11. Maliwan W, Patcharin N, & Sopin S. Factors related to resilience in adolescents. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*.2015;29(1): 57-75. (in Thai)
12. Wongpakaran A. comparison of reliability and construct validity between the original and revised versions of the Rosenberg self-esteem scale. *Psychiatry Investig*. 2012;9(1): 54-8.
13. Wethini S, Atcharee S, & Praphaphon M. Validity of the perception questionnaire in your abilities. *Journal Psychiatric Association of Thailand*. 2011;47(1): 31-7. (in Thai)
14. Sinee K, & Jarurat S. Relationships between social support and health promoting behavior among pregnant teenagers. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*. 2018; 26(1): 1-10. (in Thai)
15. Patcharin N, & Sopin S, Tusana T. Factors predicting stress in graduate nursing students. Ramathibodi school of nursing. Mahidol university. *Nursing Journal of Ministry of Public Health*. 2013;22(3): 1-11. (in Thai)
16. Kanikaporn B. Factors effecting resilience of unwanted pregnancy teenag girls in Nakhonpathom province dissertation. Bangkok: Silpakorn University; 2012.
17. Olajubu AO, Omoloye GO, Olajubu TO, % Olowokere AE. Stress and resilience among pregnant teenagers in Ile-Ife, Nigeria. *European Journal of Midwifery*. 2021; (5): 8-1
18. Kaur J, & Kaur K. Self- esteem among adolescents in relation to their resilience. *Indian Journal of Research*. 2017;6(1): 840-1.
19. Saim NJ, Ghazinour M, & Richter J. Teenage pregnancy in Malaysia: understanding the importance of social support in relation to coping, resilience and mental health. *International Journal Recent Technology and Engineering*. 2019;8(2) 79-87.
20. Van Haeken S, Braeken MAK, Nuyts T, Franck E. Timmermans O, & Bogaerts A. Perinatal resilience for the first 1,000 days of life. Concept and analysis and Delphi survey. *Frontiers in Psychology*. 2020 ;(11) : 13-1
21. Maleewan L. Factors Associated with Unwanted Adolescent Women Pregnancy in the Perceived of The First Year Students at Saint Louis College. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*.2014.15(1) : 90-8 (in Thai)